

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ Α' ΤΟΜΟΥ

Ιανουάριος 1963 — Δεκέμβριος 1964

Τεύχη 1 — 10

*Επιστημονικὸν ὄργανον τοῦ Συλλόγου Παιδαγωγῶν - Ψυχολόγων
Πτυχιούχων Πανεπιστημίων Ἐξωτερικοῦ*

ΕΚΔΟΤΗΣ ΙΩ. ΚΑΜΠΑΝΑΣ ΑΘΗΝΑΙ

Ε.Υ.Δ. της Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2007

ΚΥΡΙΑ ΑΡΘΡΑ

	Σελ.	Τεῦχος
<i>Τῆς Συντάξεως</i> : Ἡ ἔκδοσις	1	1
» » : Προβλήματα σχετιζόμενα μετὰ τὴν σύνταξιν ἀναλυτικοῦ προγράμματος	1	B
» » : Ὑπόμνημα πρὸς ἔξοχ. Ὑπουργὸν Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὀρησκευμάτων	1	4
» » : Πρὸς τὸν δεῦτερον τόμον μας	1	6

Μ Ε Λ Ε Τ Ε Σ

I. ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ - ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ - ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ - ΚΡΙΤΙΚΗ

<i>Κ. Ἀνανιάδης</i> : Ἡ ἀγροτική ἐκπαίδευσις στὰ πλαίσια τῆς γενικῆς Παιδείας	15	6
<i>Κ. Ἀνανιάδης - Γ. Μαραγκουδάκης</i> : Ἀγροτική καὶ Ἀγροτεχνική ἐκπαίδευσις στὴν Ἑλλάδα	59	7
<i>Φιλίπ Βερνόν</i> : Σύγχρονοι ἀπόψεις περὶ νοημοσύνης καὶ μετρήσεως αὐτῆς (μεταφρ. Τ. Πασσάκου-Κυριαζοπούλου)	19	2
» » : » »	15	3
<i>Ἄρ. Βουγιούκα</i> : Τὰ φαινόμενα τῆς προσαρμογῆς στὴ λειτουργία τῆς ἀντιλήψεως	3	4
» » : Ἡ διαδικασία τῆς μαθήσεως	51	7
<i>Θεοφράστου Γέρου</i> : «Ἐκπαιδευτικὴ Μεταρρύθμισις» (κριτικὴ)	8	5
<i>Γ. Γεωργιάδης</i> : Τὸ Ἀμερικανικὸν σύστημα ἐκπαιδεύσεως	92	8
<i>Π. Ε. Δέρα</i> : Ὑπαρξισμὸς - Ἀγωγή, Ψυχολογία καὶ Ψυχιατρικὴ	161	9
<i>Ἔρנסτ Κασίρερ</i> : Τί εἶναι ἄνθρωπος. Μετάφ. - Σχόλια Θ. Γέρου	9	1
» » : » » » » » »	14	2
» » : » » » » » »	13	3
<i>Βασίλ. Α. Κονιδιτσιώτου</i> : Διαλεκτικὴ Ἀγωγή	3	1
» » : » » » »	11	2
<i>Βασ. Ι. Δαζανᾶ</i> : Abbé de l' Erpée, ὁ θεμελιωτὴς τῆς ἀγωγῆς τῶν κωφαλάλων	215	10
<i>Γεωργίου Μαραγκουδάκης</i> : Ψυχολογία Μαθήσεως καὶ ἀναλυτικὸ πρόγραμμα	140	9
» » : Στοιχεῖα Νευροφυσιολογικῆς Ψυχολογίας	14	1
<i>Ἄντ. Μπενέκου</i> : Εἰσαγωγή στὴν Ψυχολογία τοῦ Bruner	22	2
» » : » » » »	19	3
» » : Προβλήματα καὶ πειραματισμοὶ γύρω ἀπὸ τὴν διδασκαλία τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν	107	8

	Σελ.	Τεύχος
Ι. Σ. Μπρούνερ : «Η έννοια τῆς δομῆς στὴ σύγχρονη Παιδαγωγική» κατὰ μετάφραση Γ. Μαραγκουδάκη καὶ Ἀντωνίου Μπενέκου	11	5
Κ. Πασάκου : Σύγχρονος ἐπιστημονικὴ ἔρευνα καὶ μέθοδοι εἰς Ψυχολογίαν καὶ Παιδαγωγικήν	21	1
» » : » » »	32	2
Γ. Κ. Παπαγεωργίου : Δυσκολίες στὴν ἀνάγνωση καὶ γραφή .	199	10
Τριαντ. Τριανταφύλλου : Αἱ ἀνθρώπιναι σχέσεις εἰς τὴν Ἀγωγήν	2	6
Κ. Χάρη : Ἡ ἐπιστημονικότητα τοῦ διδασκάλου καὶ ἡ στάθμη τῶν σπουδῶν του	78	7
Λ. Χουσιάδα : Παρατηρήσεις γιὰ τὴν ἐπαγωγικὴ καὶ παραγωγικὴ σκέψη	4	2

II. ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ - ΕΙΔΙΚΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΦΗΡΜΟΣΜΕΝΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ - ΨΥΧΙΚΗ - ΥΓΙΕΙΝΗ

Διδακτικοὶ πειραματισμοὶ

Α. Βουγιούκα : Ἐνα εὐκαιριακὸ θρησκευτικὸ μάθημα	181	9
» » : Ἡ προσφορὰ τοῦ Ζαχ. Παπαντωνίου στὰ παιδικὰ γράμματα	36	2
Θεοφράστου Γέρον : Ἡ Ὄρθογραφία τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 1 διδακτικὸν πρόβλημα τοῦ σχολείου	47	3
» » : » » »	35	4
» » : » » »	32	5
Α. Κακαβούλη : Παιδικὰ ἐλαττώματα καὶ ἡ ἀντιμετώπισίς των εἰς τὸ σχολεῖον	39	4
Εὐθ. Κασιώλα : Πορίσματα τέστ Ἀναγνώσεως	30	1
» » : » » »	44	2
» » : » » »	18	4
» » : » » » καὶ Ἀριθμητικῆς	15	5
» » : Τὸ πρόβλημα τῶν καθυστερημένων μαθητῶν στὸ σχολεῖο	186	9
» » : » » »	230	10
Ἀντ. Κρέτση : Ἡ μαθητοποίηση τοῦ μαθητοῦ	26	1
» » : » »	32	2
Γ. Κυριαζοπούλου : Ἡ Σύνταξις τοῦ συγχρόνου Ἀναλυτικοῦ προγράμματος	34	1
» » : » » »	48	2
Ν. Δυμπέρη : Πρότυπα Δημοτικὰ Σχολεῖα	132	8
Γ. Μαραγκουδάκη : Σχέδιον Ἀναλ. Προγραμ. τῆς Α' τάξεως τοῦ Δημ. Σχολείου	1	3

		Σελ.	Τεύχος
	<i>Αντ. Μπενέκου</i> : Συμβολή εις τὸ πρόγραμμα συγκεντρώσεως τῆς διδακτέας ὕλης	24	4
	» » : » » » »	27	6
<i>Τφ</i>	<i>Γ. Ξεκάλου</i> : Τὸ πρόβλημα τῆς ἀναπτύξεως τῆς κοινωνικότητος εἰς τὸ παιδί	26	2
»	» » : » » » »	26	3
»	» » : » » » »	12	4
	<i>Εὐαγ. Παπαγιαννάκη</i> : Τὰ τρία «Τί»	21	4
	<i>Δ. Κ. Παλυβοῦ</i> : Ἡ ψυχολογία τῶν πεποικισμένων παιδιῶν	174	9
»	<i>Κ. Πασσάκου</i> : Προσπάθειαι ψυχολογικῆς καὶ Παιδαγωγικῆς παρακολουθήσεως τοῦ μαθητοῦ	195	9
	» » : » » » »	243	10
	<i>Ν. Πετρουλάκη</i> : Πηγαι καὶ μορφῆ μαθήσεως	28	5
	<i>Ἑλπ. Σταματάκη</i> : Ἡ φιλολογία τῶν παιδιῶν	228	10
<i>Ε</i>	<i>Ἰω. Χαραλαμποπούλου</i> : Τὰ προβλήματα τῆς Ψυχικῆς Ὑγιεινῆς τοῦ λαοῦ μας	38	1

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

	<i>Θ. Γέρον</i> : Educational Strategy for developing Societies τοῦ Adam Curle — Κριτικὴ Ἀνάλυση	90	7
	<i>Τ. Κυριαζοπούλου</i> : Ἡ Ἐπέκτασις τῆς ὑποχρεωτικῆς φοιτήσεως	137	8
	<i>Ἰω. Καμπανᾶ</i> : Ἐπιθεώρηση τοῦ βιβλίου Ἰω. Κυριαζικίδου : «Εἰσαγωγή στὸν ἐπαγγελματικὸ προσανατολισμὸ»	148	10
	<i>Κ. Κίτσου</i> : Ἰδρυσις Ἰνστιτούτου τῶν ἐπιστημῶν τῆς ἀγωγῆς	35	5
	<i>Ν. Μπάρκα</i> : Ἐκθεσις ἀναφερομένη εἰς τὰς ἐργασίας τοῦ ἐν Ἀθήναις συγκληθέντος Διεθνoῦς Συνεδρ. Μαθημ)κῶν	40	6
	<i>Αντ. Μπενέκου</i> : Ἐπιθεώρηση βιβλίου : 1) Ἑλπ. Σταματάκη : «Ἡ ἐπιμόρφωσις τῶν ἐνηλίκων» 2) Reiser - Leythman - Frankl - Lefgren : «Μιὰ προσπάθεια συνενώσεως τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως» Μεταφρ. Σχόλια Τρ. Τριανταφύλλου καὶ Γ. Μαραγκουδάκη. 3) Δ. Κ. Βακάλη : «Ἡ Ἐνιαία Συγκεντρωτικὴ Διδασκαλία»	95	7
	» » : Ἡ ἐπιθεώρησις τοῦ βιβλίου Ν. Πετρουλάκη : «Γενικὴ Διδακτικὴ»	147	8
	<i>Γ. Ζύδη</i> : Στατιστικὴ περὶ ἀνωτάτης ἐκπαιδεύσεως	52	2
	<i>Γ. Ξεκάλου</i> : Διεθνῆς ἐκπαιδευτικὴ κίνησις	43	1
	<i>Κ. Πασσάκου</i> : Βιβλιοκρισία τοῦ βιβλίου «Ἡ Κρήτη τοπίον, ἀνθρωποι, γεγονότα, θρύλοι» — Λ. Γ. Πετρίδη	48	6
	<i>Τ. Τριανταφύλλου</i> : Ὁργάνωσις Σεμιναρίου	56	2

λουν οί ἐνήλικες νά μάθουν; τί θέλουν καί πῶς θά τοὺς βοηθήσωμε; ποῖος ὁ ἐκπαιδευτὴς τῶν ἐνηλίκων κ.ο.κ.

Εἶναι, ἐπίσης, ἀξιοσημεῖωτη ἡ ἐπιχειρουμένη ψυχολογικὴ θεμελίωσις τῶν συμπερασμάτων γύρω ἀπὸ τὰ προγράμματα, τὶς μεθόδους καί τὰ ὀργανωτικὰ προβλήματα καί ἡ τοποθέτησις τῶν στὰ πλαίσια τῶν κοινωνικῶν ἀπαιτήσεων τῆς ἐποχῆς. Ἔτσι τὸ βιβλίον διεκδικεῖ κάτι περισσότερο ἀπὸ μίαν κατατοπιστικὴν μελέτη, παρ' ὅλο πὺ στὴν ἀρχικὴ του μορφή (ἀγγλικὴ ἀπόδοσις) φαίνεται πῶς ἦταν μελέτη τῶν προβλημάτων ἐπιμορφώσεως τῆς Μ. Βρετανίας καί πὺ ἡ μεταφορὰ του στὴν ἐλληνικὴ τὸ ἀδικεῖ σὲ πολλὰ σημεία.

Ὡς πρὸς τὸ δεῦτερο σημεῖον θά ἤθελα νά ἐξάρω τὴν ἐπιχειρουμένη διατύπωσι (μετὰ τὴν ἐπισκόπησι τῶν ξένων προγραμμάτων) μιᾶς σειρᾶς ὑποδείξεων γιὰ τὴν ὀργάνωσι προγραμμάτων ἐπιμορφώσεως ἐνηλίκων στὴν πατρίδα μας πὺ εἶναι ἐξαιρετικὰ ἐνδιαφέρουσες ὄχι μόνον γιὰ ὄσους ὑπεύθυνα θά καταπιαστοῦν μὲ τὸν τομέα αὐτόν, ἀλλὰ καί γιὰ ὄσους ἀναλαμβάνουν παρόμοιες προσπάθειες μὲ ἀτομικὴ πρωτοβουλία, ὅπως ἐπίσης καί γιὰ κάθε εἰλικρινῆ ἐνδιαφερόμενον γιὰ τὴν παιδεία γενικά.

Εἶναι κρίμα πὺ ἡ συγγραφεὺς μὲ τὴν μόρφωσι καί τὶς γνώσεις πὺ διαθέτει στὸ θέμα αὐτὸ δὲν μᾶς δίνει καί ἕνα πιὸ συγκεκριμένο καί λεπτομερὲς σχέδιον προγράμματος ἐπιμορφώσεως τῶν ἐνηλίκων σὲ συνάφεια μὲ τὰ προβλήματα τοῦ ἀγροτικοῦ μας πληθυσμοῦ ἀπὸ τὸν ὁποῖον λείπει καί αὐτὴ ἀκόμη ἡ βασικὴ μόρφωσις.

OL. REISER - G. LEYTHAM,
V. FRANKL - G. LOFGREN

“ΜΙΑ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΣΥΝΕΝΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΓΝΩΣΕΩΣ,,

(Πρόλογος καί μετάφρασις: Τ. Τριανταφύλλου, Γ. Μαραγκουδάκη)
Ἔκδ. «ΝΙΚΗΣ», 1964, σελ. 70, δρχ.

Τὸ βιβλίον ἀποτελεῖται ἀπὸ τέσσερα ἄρθρα διακεκριμένων εἰδικῶν τῆς ἐποχῆς μας ἀπὸ τὶς περιοχὲς τῆς Φιλοσοφίας, τῆς Ψυχολογίας, τῆς Βιολογίας καί τῆς Ψυχιατρικῆς πὺ μαζὺ μὲ τὸν πρόλογον τῶν μεταφραστῶν ἐνσωματώθηκαν μὲ τὸν ἀνωτέρω τίτλον. Ἡ ἐπιλογή τῶν θεμάτων καί ὁ τίτλος ἀντανაკλοῦν τὶς ἀνησυχίες τῶν μεταφραστῶν σχετικὰ μὲ τὴν «σοβαρὰν κρίσιν» πὺ ἡ ἀνθρωπότης διέρχεται μὲ δυσάρεστες ψυχολογικὲς συνέπειες γιὰ τὸ ἄτομον.

Συμμερίζομαι τὴ γνώμη τῶν μεταφραστῶν ὅτι ἡ ἐποχὴ μας εἶναι διασπαστικὴ τῆς προσωπικότητος τοῦ ἀτόμου λόγω τῶν ἰδεολογικῶν ἀντιθέσεων πὺ ἔγιναν συνειδητὲς στὰ εὐρύτερα στρώματα, λόγω τῶν τολμηρῶν ἐφαρμογῶν τῆς Τεχνικῆς, τῆς διαρκοῦς ἀλλαγῆς στὸν κοινωνικὸν τομέα κλπ. Εἶναι ὅμως ἐξ ἴσου ἀληθὲς ὅτι ἡ κρίσις αὐτὴ δὲν εἶναι ἡ μοναδικὴ στὴν ἱστορία, οὔτε ἡ πιὸ ἐπικίνδυνη. Κάθε γενεὰ περνᾷ τὴν ἰδικὴν τῆς «κρίσιν» καί θ' ἀγωνίζεται γιὰ τὴν ὀλοκλήρωσιν τῆς. Ἴσως στὴν ἐποχὴ μας νά ἔχωμε μίαν ἔξαρσι: Δὲν θά παραθλέψωμε ὅμως καί μίαν παράλληλη ἔξαρσι στὴν προσπάθεια διασώσεως τῆς ἀνθρωπίνης ἀξιοπρεπείας. Μ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα βλέπω εὐλογον τὸ ἐνδιαφέρον τῶν μεταφραστῶν καί ἐποικοδομητικὴν τὴν προσφορὰν τῶν συγγραφέων, σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν προσπάθειαν συμβιβασμοῦ καί ἀλληλοσυμπληρώσεως τῶν διαφόρων κλάδων τῆς γνώσεως.

Τέσσερες βασικοὺς τομεῖς τῆς γνώσεως καλύπτουν τὰ ἄρθρα αὐτά. Ἀπὸ τὴν Φιλοσοφίαν ὁ καθηγητὴς τῆς Φιλοσοφίας στὸ Παν)μιο τοῦ Πίτσμπουργκ (Η.Π.Α.)

Ο. Reiser με τὸ ἄρθρο του «Ἡ Σύνθεσις ὡς ἔργον τῆς Φιλοσοφίας» ἐπιχειρεῖ μίαν ἀνατομία ἰδεολογική τοῦ καιροῦ μας διαπιστώνοντας τὴν χρεωκοπία τῆς Φιλοσοφίας, ἢ ὁποία ἔπαυσε νὰ εἶναι «ἕνας τρόπος ζωῆς ὅπως οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ρωμαῖοι ἐξελάμβανον τὴν Φιλοσοφίαν» καὶ ἐπικαλεῖται σὰν διέξοδο τὴν πλατωνική σκέψις ὅτι «... ἡ Φιλοσοφία πρέπει νὰ παρέχη σοφίαν, συνοπτικὴν θεώρησιν καὶ καθοδήγησιν.» «Πῶς δὲ Reiser ἀντιλαμβάνεται τὸ ἔργο αὐτὸ τῆς Φιλοσοφίας ἀναλύει σὲ ἑπτὰ προτάσεις (ὑποθέσεις) ποὺ κάνει ὁ ἴδιος στὸν ἑαυτόν του καὶ ποὺ μολονότι ἐκ πρώτης ὄψεως δὲν φαινόνταν ἀπόλυτως πειστικὲς στὸν καθένα, εἶναι ἄρκετὰ ἐνδιαφέρουσες γιὰ νὰ κινήσουν σὲ σκέψεις γύρω ἀπ' ὅ,τι ὁ ἴδιος καλεῖ «ἐπιστημονικὸν οὐμανισμόν» — ἢ ἐνότης ἐν τῇ ποικιλίᾳ τῶν βιοθεωριῶν.

Μὲ τὸ ἴδιο πνεῦμα ὁ διακεκριμένος ψυχολόγος G. W. H. Leyman ἀντικρύζει τὸ ἔργο τῆς Ψυχολογίας στὴ μελέτη του «Ἡ Ψυχολογία καὶ τὸ Ἄτομον». Ἡ ἀντίθεσις στὴν ψυχολογική θεωρία, λέγει ὁ συγγραφεὺς, ἀνάγεται στὴν διάκρισι ποὺ ὁ J. S. Mill ἀκόμη εἶχε κάνει μετὰξὺ Ἠθικῆς καὶ Ψυχολογίας καὶ στὴν ἀνικανότητα τῶν εἰδικῶν νὰ ἴδουν τίς ἐπιστῆμες ὡς ἀλληλοσυμπληρουμένας μᾶλλον παρὰ ὡς ἀντιμαχομένας. Εἶναι εὐκόλο νὰ ἀντιληφθοῦμε ὅτι ἡ παρεξήγησις αὐτὴ προέρχεται ἀπὸ τὴ σύγχυσι μετὰξὺ σκοπῶν καὶ μεθόδων ἢ ἀντικειμένου καὶ μεθόδων τὴν στιγμήν ποὺ μᾶς διαφεύγει ὅτι «ἡ μεγαλύτερα σήμερον ἀνάγκη τῆς Ψυχολογίας εἶναι ἡ ἀνεύρεσις ἑνὸς ἐννοιολογικοῦ συστήματος βάσει τοῦ ὁποίου θὰ ἤμπορούσαν νὰ συσχετισθοῦν ἢ μία μὲ τὴν ἄλλη αἰ διάφοροι ἐμπειρία καὶ θεωρία». Ἀντικρύζοντας μὲ αὐτὸ τὸ πνεῦμα τὸ ἔργο τῆς Ψυχολογίας εἶναι δυνατὸν νὰ προχωρήσωμε σήμερον στὸν σωστὸ δρόμο μὲ τὴν ἐξομάλυνσι τῶν ἀνωφελῶν καὶ ἐπιπολαίων ἀντιθέσεων μετὰξὺ Ψυχολογίας καὶ Ἠθικῆς, Πειραματικῆς Ψυχολογίας (Wundt) καὶ Ψυχαναλύσεως Charcot Πειραματικῆς καὶ Ἰδιογραφικῆς - Ἄτομικῆς (Dilthey) ἐπιστημονικῆς καὶ ἀξιολογικῆς (Windelband) οὐμανιστικῆς - ἀντιθέσεις ποὺ μᾶς ἐπέβαλαν οἱ πρῶτοι ἐρευνηταὶ μὲ τίς γενικεύσεις τους καὶ τίς ἀπλοποιήσεις τους. Ὁ Leytham ἐξαγγέλλει ἕνα ἄρκετὰ τολμηρὸ προσχέδιο συνθέσεως καὶ ὀλοκληρώσεως τοῦ ἔργου τῆς Ψυχολογίας καὶ μᾶς ὑπόσχεται μίαν καινούργια θεωρία. Θὰ εἶναι τάχα μίαν ὀλοκληρώσις ἢ μίαν (ἀκόμη) θεωρία;

Οἱ δύο ἄλλες μελέτες εἶναι τοῦ V. E. Frankl (Βασικαὶ καὶ ἐννοιαὶ τῆς Λογοθεραπείας) ἀπὸ τὴν περιοχὴ τῆς Ψυχιατρικῆς καὶ τῆς R. Lofgren (Τὸ σχολεῖον ὡς ζῶν ὄργανισμός) ἀπὸ τὴν «Βιολογία τῆς Ἀγωγῆς» ἂν μοῦ ἐπιτραπῇ ὁ ὅρος. Δυσκολεύεται κανεὶς νὰ ἀντιληφθῇ ἂν οἱ μελέτες αὐτὲς εἶναι καθαρὰ ἐρμηνευτικὲς τοῦ κάπως φιλόδοξου τίτλου τοῦ βιβλίου ποὺ τὸν δικαιώνουν οἱ δύο πρῶτες ποὺ ἐν συντομίᾳ παρουσίασα. Ὑποπτεύομαι ὅτι ὁ Frankl διατυπώνει μίαν μέθοδο θεραπείας καὶ ὀλοκληρώσεως τοῦ ἀτόμου σὲ μίαν προσπάθειαν τοῦ τελευταίου νὰ θρῆ κάποιον νόημα, κάποιον σκοπὸν στὴ ζωὴ (εἶναι ἡ ψυχοθεραπευτικὴ του μέθοδος, ἀφοῦ γι' αὐτὸν μίαν ψυχονεύρωσις εἶναι μίαν «ὑπαρξιακὴν κενότητα») καὶ ἡ Lofgren ἐπιχειρεῖ τὴν μεταφορὰ τῶν βιολογικῶν ἐνοιῶν τῆς ὀργανικότητος στὴν περιοχὴ τῆς Ἀγωγῆς καὶ τοῦ σχολείου μίαν μέθοδος ὀλοκληρώσεως τῆς ἀγωγῆς. Ὁ παραλληλισμὸς αὐτὸς εἶναι μίαν ἐπίμονη θέθαια, προσπάθειαν ἀλλὰ ἄρκετὰ διαφωτιστικὴ καὶ ἀξιοπρόσεκτη.

Τὸ βιβλίον ἀποτελεῖ ἕνα ἕξοχο ἐρέθισμα καὶ γιὰ τοὺς μαθητευομένους τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς Φιλοσοφίας ποὺ ἀγωνίζονται νὰ συγκρατήσουν τίς ἀσυνάρτητες γνώσεις τῶν «παραδόσεων» (μαθημάτων) καὶ γιὰ τοὺς διδασκάλους καὶ ἐρευνητὰς αὐτῶν ποὺ ἀγκομαχοῦν νὰ κυριαρχήσουν στὴν ἀπειρία τῶν δεδομένων ποὺ ἡ ἔρευνα ἀποκαλύπτει.

